05.02.2021 POL-2021-8683

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

VIITE: Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntopyyntö 27.1.2021

Asiantuntijalausunto hallituksen esitykseen HE 237/2020 vp

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esitykseen HE 237/2020 vp.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia sekä saman lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Esityksellä jatkettaisiin kahden vuoden määräajaksi niin kutsutun ensitunnistamisen ketjuttamisen enimmäishintasääntelyä. Lisäksi Liikenne-ja viestintävirastolle ehdotetaan uutta markkinatiedon keräämistä koskevaa tehtävää ja lain henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin ehdotetaan pääosin lakiteknisiä muutoksia sääntelyn ajantasaistamiseksi.

Esityksen tavoitteena on edistää sähköisen tunnistamisen markkinoiden kehitystä. Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta elinvoimaisen Suomen vahvistamisesta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 1.4.2021. Ensitunnistamisen ketjuttamisen enimmäishintasääntely olisi voimassa 31.3.2023 asti.

2 Lausunto

Esityksen tavoitteet ja muutosehdotukset lainsäädäntöön ovat kannatettavia.

Liikenne- ja viestintävirastolle ehdotettu markkinatietojen keräämistä koskeva tehtävä tuottaisi tarpeellista tietoa markkinoiden toimivuudesta ja auttaisi jatkossa sääntelyn mahdollisten muutostarpeiden arvioimisessa. Ehdotuksessa on tuotu esiin, ettei osapuolille aiheudu uudesta tehtävästä merkittävästi lisätyötä tai kustannuksia.

POLIISIHALLITUS
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 ESPOO
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

Ensitunnistamisen ketjuttamisen hintasääntelyä koskeva muutos tarkoittaisi nykyisen hintasääntelyn jatkamista 31.3.2023 asti. Esityksessä on perusteellisesti tuotu esiin hintasääntelyn jatkamistarve. Erityisen tärkeää on pyrkimys siihen, että vahva sähköinen tunnistaminen on mahdollista kaikille sitä tarvitseville. Luotettava tunnistaminen on perusedellytys, joka mahdollistaa digitaalisen kehityksen tehostaen yhteiskunnan toimintaa ja helpottaen kansalaisten elämää. Vahvan sähköisen tunnistamisen lisääntyvä käyttö ehkäisee identiteettivarkauksia ja on tärkeä osa kansallisessa identiteetinhallintakokonaisuudessa. Useamman kuin yhden vahvan sähköisen tunnistusvälineen käyttö puolestaan lisää sähköisten palvelujen toimintavarmuutta myös tiettyyn sähköiseen tunnistusvälineeseen liittyvissä häiriötilanteissa.

Poliisihallitus osallistuu Valtiovarainministeriön Digitaalinen henkilöllisyys -hankkeeseen. Hankkeessa on tarkoitus toteuttaa mobiilisovellus, jonka käyttöönoton yhteydessä on suunniteltu käyttäjän tunnistamista käyttäjällä valmiiksi olevalla vahvalla sähköisellä tunnistusvälineellä. Tässä tapahtuisi vähintäänkin tunnistustapahtumien ketjutusta ja mahdollisesti myös ensitunnistamisen ketjuttamista. Tässä tapauksessa hallituksen esityksen lakimuutoksilla olisi taloudellisia vaikutuksia mobiilisovelluksen käyttöönottovaiheeseen.

Ensitunnistamisen ketjuttamiselle ei ole asetettu mitään rajoituksia ja tähän liittyvän riskin Poliisihallitus on tuonut esiin jo vuonna 2016 lausunnossaan POL-2016-1416 lausuntopyyntöön LVM/2005/03/2015, joka liittyi samaan lainsäädäntökokonaisuuteen kuin tämäkin lausuntopyyntö. Jos pystyy saamaan yhden kerran vahvan sähköisen tunnistusvälineen väärälle henkilöllisyydelle, niin toimintaa pystyy jatkamaan ja laajentamaan hakemalla aina vain uusia vahvoja tunnistusvälineitä ilman mitään ajallisia tai määrällisiä rajoitteita. Väärinkäytösriski on vuosien saatossa kasvanut ja on edelleen kasvamassa. Tähän vaikuttaa erityisesti se, että sähköisen asioinnin merkitys on kasvanut ja kasvaa edelleen merkittävästi. Yhteiskunnassa pystyy toimimaan pitkiä aikoja ilman välttämätöntä tarvetta käyntiasioinnissa tapahtuvaan tunnistamiseen. Tämä mahdollisuus kiinnostaa luonnollisesti myös rikollisia.

Esimerkkinä siitä miten sähköisen tunnistusvälineen voi ensin saada väärällä henkilöllisyydellä toimii vuosikausia kasvussa ollut trendi, joka on leviämässä myös Suomeen. Passien ja henkilökorttien hyvälaatuisten väärennösten tekeminen on mennyt koko ajan vaikeammaksi ja sen vuoksi väärinkäytöksissä turvaudutaan yhä useammin aitojen asiakirjojen käyttöön. Aitoja asiakirjoja varastetaan tai ostetaan ja kokoelmasta etsitään asiakirjaa tarvitsevalle sellainen, jonka kuva eniten muistuttaa kyseistä henkilöä. Ensitunnistamisen yhteydessä esitetäänkin siten aito asiakirja ja kiinnijäämisriski liittyykin vain lähinnä siihen miten hyvin asiakirjaa käyttävä henkilö ja asiakirjan kuva muistuttavat toisiaan. Tuo riski kannattaa yhä useammin ottaa, koska onnistuneesta huijauksesta saatava hyöty kasvaa koko ajan.

Lausuttavana oleva hallituksen esitys olisi syytä saada voimaan jo 1.4.2021 eikä mitään lisämuutoksia siihen ole järkevää esittää tässä aikataulussa. Olisi kuitenkin syytä jatkossa arvioida tarkemmin riskejä, joita aiheutuu siitä, että ensitunnistamisen ketjuttamiselle ei ole asetettu mitään ajallisia tai määrällisiä rajoituksia.

Ylitarkastaja Mika Hansson

Jakelu Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Tiedoksi Poliisihallitus